

JACHTING

VODNÍ ZÁCHRANÁŘSTVÍ

POTÁPĚNÍ

EKOLOGIE VOD

www.nova-vodni-revue.cz

ROČ. 12, Č. 3

CENA 69 Kč

dobrá voda

ČTVRTLETNÍK * PODZIM 2009

TOULKY
PO GALAPÁGÁCH /2

VELKÝ POCHOD
KAMČATSKÉHO
KRABA /8

DO DAKARU
ZA VRAKY /12

SPOLEČNOST
PRO HISTORII
POTÁPĚNÍ ČR /35

MILAN SUCHÁŇ

52 let mezi štěrkovnamí a mořem

Milan Sucháň, Hurghada 2008.

Je mu třiasedmdesát let a mluvím o něm jako o svém nejlepším příteli. Tento článek chci věnovat právě jemu – potápěčskému nadšenci, který zasvětil svůj život potápění a parašutismu a podílel se velkou měrou na rozvoji těchto sportů v bývalých svazarmovských základních organizacích v okrese Nové Zámky. Dnes je jedním z nejstarších aktivních potápěčů na Slovensku.

Milana znám od svých deseti, jedenácti let – a i když je o deset let starší než já, stali jsme se nejlepšími přáteli, ba co více, kamarády. Přivedl mne nejen k potápění, ale i k parašutismu, a právě jemu vděčím za zhotovení mého prvního potápěčského přístroje – to bylo v roce 1962 – a získání prvního oprávnění výcvikového stupně A a později B pro potápění se vzduchovým přístrojem. Bydleli jsme vedle sebe v jednom domě v šuranském cukrovaru, byli jsme sousedé, a tak jsme měli možnost setkávat se prakticky každý den. Když jsem potom studoval na vojenských školách, potkávali jsme se jen o prázdninách nebo při mých opuštěcích.

Abych vůbec mohl pomýšlet na tento článek, mapující dobu od prvních Milanových ponoření v šuranských štěrkoviscích až k jeho současným potápěčským aktivitám, musel jsem vyhledat řadu dokumentů a fotografií, počínaje koncem padesátých a počátkem šedesátých let minulého století, kdy se začal potápět, a samozřejmě také hodně hluboko sáhnout do své paměti. Zkrátka, vzal jsem všechny nalezené fotografie a začátkem července zajel za Milanem do Nitrianského Hrádku u Šuran a zavzpomínali jsme na staré časy, kdy jsme se spolu potápěli ve štěrkoviscích a mrtvých ramenech řeky Nitry poblíž Šuran, Dunaje u Čičova a v dalších tůních, kde byla jen trochu čistá voda, a skončili jsme až loňským společným potápěním v Rudém moři.

Ale abych o Milanovi začal pěkně od začátku. Milan se nejdříve, jako mladý svazarmovec, začal věnovat parašutismu, když se učil v trnavském učňáku na frézaře. První seskok padákem absolvoval v roce 1952 na letišti ve Vajnorech. Parašutismus mu natolik učaroval, že i vojenskou základní službu prodělal u leteckého pluku v Čechách jako „padáček“. Jeho hlavní činností bylo balení padáků a plnění záchranných přístrojů do padáků pro piloty tryskových letadel. A tehdy, při přepouštění kyslíku do těchto záchranných přístrojů, jej napadla myšlenka, použít podobný dýchací systém i pod vodou. Milan bydlel nedaleko řeky Nitry a šuranských štěrkovisek, ve kterých bývala čistější voda. Už tehdy jej při koupání napadla myšlenka ponořit se a objevovat nové světy pod vodní hladinou. A nejvíce ho přitahovaly ryby. Ovšem aby se mohl ponořit, potřeboval k tomu dýchací zařízení. A nyní mohl svůj nápad, sestavit potápěčský dýchací přístroj, realizovat.

První potápěčské přístroje a první ponory

Po návratu z vojenské základní služby v roce 1957 si v témže roce zhotovil první vlastní dýchací přístroj, který si sestavil z jedné letecké třílitrové láhve a dvou dvoulitrových láhví z hasicích přístrojů s provozním tlakem na 150 barů. Přístroj byl umístěn na prsou a neměl žádný regulátor tlaku vzduchu, resp. kyslíku. V té době nebylo možno sehnat stlačený vzduch a jako jediné vhodné médium pro dýchání pod vodou byl k dispozici průmyslový kyslík. Ten proudil z láhve vrapovou hadicí přímo do celoobličejové masky. Malý průtok kyslíku do masky umožňoval volně dýchat pod vodou a přebytečný kyslík byl vydechován ventilem masky do vodního prostředí. Nebyl to žádný zázrak, ale potápěč mohl alespoň zůstat pod vodou déle než na jeden nádech. Tento systém zdaleka nevyhovoval Milanovým požadavkům, a tak hledal jiná technická řešení, jakým způsobem zlepšit dýchání pod vodou. Jednoho dne našel v kovovém šrotu KP-18 z leteckého dýchacího přístroje. Vlastní tělo přístroje však vyžadovalo opravu, zejména nové membrány a nové kryty na obou stranách. Milanovy šikovné ruce frézaře a soustružníka dokázaly tento přístroj rychle přizpůsobit pro dýchání pod vodou. Jako dýchací médium byl opět použit průmyslový kyslík, který proudil do upravené plynové masky. Tehdy nebylo možné žádné potápěčské brýle na Slovensku sehnat, a tak nejvhodnějším prostředkem, kam kyslík pro dýchání přivádět, byla opět plynová maska. Takových přístrojů bylo po celé republice vyrobeno a používáno pod vodou více. Já si pouze vzpomínám, že tento

Milan půjčuje potápěčský přístroj svému kamarádovi, který si ho chtěl také vyzkoušet pod vodou. Štěrkovna v Šuranech, 1957.

Jedna z potápěčských automatik, které Milan v letech 1960 – 1961 vyrobil.

přístroj byl testován v šuranské šterkovně. Tehdy požádali pracovníci bagru Milana, aby pod vodou našel ztracený veliký otevřený klíč. Ale ani tento přístroj ještě nebyl to pravé ořechové, neboť byla použita pouze jedna hadice pro přívod kyslíku do masky a vlastní dýchání také nebylo zrovna snadné.

Milan se prostřednictvím dalších kamarádů seznámil kolem roku 1960 s Václavem Bergmanem z Komárna, který mu zapůjčil potápěčskou automatiku AV-1. Milan se společně s dalšími kamarády, zejména s Mikulášem Kodadou a Dezidérem Némethem, ihned pustil do výroby této automatiky. Její výroba však nebyla jednoduchá. Udělat funkční kopii AV-1 znamenalo vyrobit formy pro lisování těla a víka automatiky a sehnat vhodný materiál. Podařilo se jim nakonec udělat několik automatik. Pákový systém použitý z AV-1 však nebyl zrovna ideální, a tak v dalších automatikách použili pákový systém z automatiky AV-2. Pro zhotovení přístrojů Milan uplatnil láhve z leteckých dýchacích přístrojů, duralové o obsahu 6 litrů a třílitrové z hasicích přístrojů s kyslíkovým ventilem. Při prvních ponorech byl opět použit průmyslový kyslík. Až později, od roku 1964, byl ze Šaly dovážen stlačený vzduch ve čtyřicilitrových láhvích a přepouštěn do přístrojů. Právě s těmito přístroji jsem se začal potápět a taky získávat první zkušenosti. Jednu z takových vyrobených automatik se podařilo ještě zachránit. Milanův spolupracovník z výrobního závodu jednu automatiku mírně upravil k využití pro regulaci plynu do motoru. Automatika však příliš nefungovala, a tak ji vyhodil, naštěstí pouze do svého šrotu, kde byla v roce 2008 nalezena.

Výcvik branců potápěčů

V roce 1962 přišel z OV Svazarmu Nové Zámky požadavek cvičit pro armádu brance potápěče. Milan a jeho kamarád Mikuláš Kodada neváhali a okamžitě se přihlásili, že výcvik branců potápěčů povedou. Je potřebné dodat, že Milan byl v té době už náčelníkem výcvikového střediska branců parašutistů na letišti v Nových Zámkách. Výcvik branců parašutistů vedl od roku 1958. A nyní si měl vzít na starost výcvik branců-potápěčů. Oba dva byli v létě 1963 vysláni do kurzu instruktorů do Bratislavy a také v roce 1963 vzniklo v Nových Zámkách výcvikové středisko branců potápěčů. Do střediska byl dodán i první potápěčský materiál, nejdříve potápěčské přístroje „Slaviček“ a později i vojenské soupravy PL 40 a PL 401. Výcvik probíhal v novozámeckém krytém bazénu a závěrečné zkoušky se dělaly formou letních soustředění na mrtvých ramenech řeky Nitry a šterkovnách poblíže Šuran. Do výcviku bylo vybráno cca 14 branců z okresu Nové Zámky a doplněno z okresů Komárno, Levice a Galanta. Protože výcvik se soupravou PL 40 byl ve volné vodě poměrně náročný, Milan dbal na praktickou stránku výcviku, a zejména na bezpečnost při potápění. Sám jsem měl možnost si tuto soupravu v roce 1967 pod

Příprava branců pro sestup pod vodu, Šurany 1967.

Milan (vpravo) při výcviku branců potápěčů v mrtvých ramenech řeky Nitry, píše se rok 1967.

vodou prakticky vyzkoušet. Zdálo se mi, že byla určena spíše pro topení než potápění. S výcvikem branců potápěčů Milan končí v roce 1968. Pak se věnoval jen sportovnímu potápění.

Založení sportovního potápěčského klubu

Na začátku šedesátých let vedle střediska branců potápěčů Milan spolu s dalšími nadšenci potápění založil klub sportovního potápění Delfin Šurany, který byl začleněn do ZO Svazarmu n.p. SVA, později koncernového podniku Elitex Šurany. Staral se o výcvik nových potápěčů, mezi něž patřil Jan Podhorec, později držitel bronzového odznaku, Dezidér Németh, Štefan Mentel a další. Materiální vybavení klubu potápěčským materiálem se díky Milanovi neustále vylepšovalo, v roce 1968 přišly první neoprenové obleky a později i kompresory Star II B. V objektu Svazarmu měli dokonce i vlastní klubovnu a potápěčskou základnu u šterkoviska v Komjaticích. Základna měla člun a buňku pro uložení materiálu. Milan řekl, že zde byla v širokém okolí nejčistější voda s vodními rostlinami a velkým množstvím raků a ryb. V jarním a podzimním období byla viditelnost pod vodou opravdu vynikající. Prostě potápění v našich podmínkách skoro ideální. Zde taky trávili členové klubu i s rodinami volný čas spojený s potápěním a oddychem. Milan vyjížděl s klubem i do pěknějších potápěčských lokalit Slovenska. Zejména to byla mrtvá ramena Dunaje u Čičova, kde se nacházela před povodní v roce 1965 překrásná podvodní flóra i fauna. Protože již v šedesátých letech to byla rezervace, na potápění jsme potřebovali nezbytné povolení od správce rezervace. Potápění v těchto vodách bylo neopakovatelným zážitkem.

Dokončení v příštím čísle.

Dušan Šuráni (dusan.surani@seznam.cz)
Fotografie z archivů autora a Milana Sucháně

Čičov 1964, zleva Milan Suchán, Mikuláš Kodada, autor článku a Ján Podhorec.

